POVANDENINIAI TILTO LIEKANŲ PLATELIŲ EŽERE TYRIMAI

Andrzej KOLA, Wojciech SZULTA, Vladas ŽULKUS

Povandeniniai archeologiniai tyrimai Platelių ežere (Telšių apskr., Plungės r.) vyksta nuo 1995 m. Tyrinėja Torunės universiteto Archeologijos ir etnologijos instituto povandeninės archeologijos laboratorija ir VLPIC. Darbus po vandeniu atliko Torunės universiteto povandeninės archeologijos specializacijos studentai ir Klaipėdos universiteto studentai bei povandenių tyrimų klubo nariai (instruktorius-kapitonas-leitenantas Valerijus Krisikaitis). 2001 m. tyrimų metu surinkti radiniai perduoti Žemaitijos nacionalinio parko muziejui Plateliuose.

Ekspediciją finansavo *Culture Clash or Compromise* programa, kurią rėmė *The Bank of Sweden Tercentenary Foundation* ir Žemaitijos nacionalinis parkas.

2001 m. apmatuota 196–220 m atkarpa nuo nulinio taško Šventorkalnio pusiasalyje (juostos XLVII–LVI), tokiu būdu užpildant anksčiau paliktą neinventorizuotą arkarpą. Inventorizuotas plotas sudarė 29 tyrimų kvadratus po 4x4 m, 7 juostose, iš viso – 464 m^2. Gylis matavimų vietoje buvo nuo 10,6 iki 10,9 m. Nuodugniai ištirtas 4 m^2 dydžio plotelis (juostoje X, kv. 3) arčiau pusiasalio.

Ežero dugne inventorizuotame plote rasta 19 statmenų ir pasvirusių tašytų polių, kurių ilgis buvo nuo 245 iki 1100 cm, o storis – nuo 11 iki 23 cm. Tarp polių rasta 12 chaotiškai gulinčių įvairaus dydžio sijų.

Kasinėjimo darbai vyko vienoje 2x2 m dydžio perkasoje (perkasa 1/2001), tokio pat dydžio aliuminio rėmo ribose (juosta X, kv. 3). Tyrinėtas kvadratas buvo arčiau pusiasalio pakrantės, povandeninio šlaito pakraštyje. Šioje vietoje iš dugno nežymiai kyšojo dviejų polių viršūnės. Tai buvo pirmieji poliai nuo Šventorkalnio pusiasalio pusės, todėl čia galėjo būti išlikę prietilčio konstrukcijų. Perkasoje aptiktas iki 80 cm storio geltono smėlio sluoksnis, dengęs šiek tiek įstrižai įkaltus polius. Tarp jų buvo smulkūs medžio fragmentai ir akmenys. Tai, jog nerasta stambių konstrukcijų, nepatvirtino, kad čia buvo prietiltis, bet ir nepaneigė jo buvimo. Prietilčio liekanos gali būti po smėliu arba giliau, kranto šlaito apačioje.

Dendrochronologiniai tyrimai iki šiol buvę mažai rezultatyvūs, pradėjus taikyti modernią kompiuterinę programą jau duoda rezultatų. Atskirų pavyzdžių skalės „sukimba“ ir preliminariai nustatyta, jog tiltas buvo statomas dviem etapais (XVI a. pradžia ir XVII a., vidurys), arba remontuotas. (M. Brazausko straipsnis šiame leidinyje). 2001 m. paimtas dar vienas bandinys dendrodatavimui nuo didelio skersmens konstrukcijos, gulėjusios į R nuo tilto liekanų.

2001 m. radinių buvo nedaug; ant dugno ir tyrinėjant dugno sluoksnius buvo rasta molinių indų fragmentų, puodyninių koklių nuolaužų, du gyvulių kaulai. Arčiau Pilies salos dugno, dumble rastas sveikas puodyninis koklis rozetine anga, galąstuvėlis su skylute, prie Šventorkalnio pusiasalio – akmeninio gludinto kaplio nuolauža.

UNDERWATER INVESTIGATIONS OF BRIDGE REMNANTS IN THE PLATELIAI LAKE

In the area of 464 m^2 explored at the bottom of the lake, 19 trimmed poles and 12 beams were discovered. The bridge was built in two stages, at the beginning of the 16th century and in the middle of the 17th century. The area of 4 m^2 was exhaustively investigated. At the bottom and in lower layers fragments of pottery and pot tiles, as well as animal bones and stone artefacts were found.